

## Mestres de pel·lícula

# Fitxa de la pel·lícula "Ser i tenir" adreçada als mestres

### Fitxa tècnica

**Títol original:** *Être et avoir*.

**Durada:** 1 hora i 44 minuts.

**País i any de producció:** França, 2002.

**Direcció:** Nicolas Philibert.

**Interpretació:** Interpretació: Georges López, Jessie Jonathan, Guillaume, Létitia, Jojo, Marie, Oliver, Axel, Laura, Nathalie, Julien.

**De què va la pel·lícula?:** amb el professor López obrim les portes d'una escola rural francesa. A dins i durant un curs, hi trobem un grup d'alumnes de quatre a deu anys barrejats en una mateixa aula. Amb una autoritat tranquil·la, una gran gestió dels silencis i una capacitat d'escolta, el mestre ens mostra com connecta amb els nens i les nenes. Respectant el ritme maduratiu, treballa dificultats diferents sense ser especialista, però això també: sense tenir por i transmetent confiança des d'una distància continguda i, al mateix temps, propera. Amb espontaneïtat i naturalitat, no només veiem com aprenen a llegir o a escriure, sinó també com són les famílies dels alumnes i el món on es construeixen com a persones.

**La convidada:** Maria Jesús Comellas és mestra, doctora en psicologia, professora emèrita de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i dinamitzadora del projecte «Espais de debat educatiu», adreçat a les famílies, que promou la Diputació de Barcelona. Ha escrit llibres com *Carta a una mestra* (2008), *Educar no és tan difícil* (2014) i *Àvies i avis que malcrien... i eduquen* (2015).

### Continguts que es treballen

Aquesta fitxa ha estat creada per l'equip de Catorze amb la voluntat d'estimular entre mestres un debat ric, engrescador i obert que ens ajudi a educar millor. Els continguts principals que treballarem a través del documental *Ser i tenir*, així com de les reflexions i interpretacions recollides durant la sessió del cicle *Mestres de pel·lícula*, són:

- L'escola rural.
- L'aula en què es barregen nens de diverses edats.
- L'autoritat tranquil·la.
- Educar des de la confiança.
- La gestió del silenci.
- La importància de fer una escolta atenta.
- El respecte envers el ritme d'aprenentatge de cada alumne.
- Relacionar l'aprenentatge amb la vida.
- El treball per projectes, l'aprenentatge significatiu, el treball cooperatiu, orientació psicopedagògica, l'atenció individualitzada i l'atenció a la diversitat.

## Abans de veure la pel·lícula, què en penses, d'això?

### Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat previ al visionat del documental:

Per què has triat aquest ofici?

Són necessaris els deures?

Quan un mestre demana deures, tothom té els mateixos recursos per fer-los?

De quina manera les famílies poden relacionar els aprenentatges escolars amb la vida quotidiana dels fills?

Què se'n pot aprendre de l'escola rural?

Més enllà de l'aula, aprofites l'entorn per educar?

Quins avantatges pot tenir que hi hagi nens de diverses edats en una classe?

Per educar millor és necessari baixar la ràtio d'alumnes?

En funció de què hauríem d'avaluar els alumnes?

Com resols els conflictes a classe?

Castigar ajuda a educar millor? Com es pot ajudar al fet que els alumnes siguin responsables dels seus actes?

Com un mestre es pot guanyar la confiança dels alumnes sense que el vegi com un d'ells?

Els mestres som conscients de les motxilles emocionals que carreguen els nostres alumnes? Com podem ajudar-los?

Hi ha alumnes a qui prestem més atenció?

Com un mestre pot reforçar l'autoestima dels alumnes? I la seva?

## I després?

### Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat posterior al visionat del documental:

Quines diferències veus entre el sistema educatiu francès que es mostra i el nostre?

Per què creus que el director del documental va escollir aquesta escola?

Per la imatge que es mostra de l'escola, de les famílies i de l'entorn, haguessis dit que aquest documental es va fer el 2002?

Quin ús fa l'escola de les noves tecnologies?

Què t'agrada i què no del professor López?

Amb quins verbs definiries la seva acció educativa?

Com fa d'acompanyant?

És un bon conversador? Quina gestió fa dels silencis?

Què fa quan un alumne no vol parlar?

Com gestiona les seves emocions el professor López?

Qui guia la classe, el mestre López o els nens?

Com resol els conflictes quan els alumnes es barallen? Creus que és una bona manera?

Què fa el professor López perquè els nens siguin conseqüents dels seus actes?

Com es guanya la confiança i el respecte?

La Nathalie rep l'atenció que necessita?

Amb quina pressió i amb quina llibertat treballa el professor López? I els alumnes?

Sap respectar el ritme d'aprenentatge de cada alumne?

Què aconsegueix preguntant i repreguntant?

En aquesta escola és beneficiós que hi hagi nens grans i petits en una mateixa classe? A què els ajuda?

Quins rols es creen?

El fet que hi hagi pocs alumnes ajuda el professor López a educar millor?

Quan deixen estar les fitxes i fan un pastís entre tots, quins aspectes educatius estan treballant?

El grup fa classes a fora, van d'excursió al camp i fan una sortida a la biblioteca. Per què és necessari aquest contacte amb l'exterior?

El professor López, encara que a l'escola no compti amb el punt de vista d'altres mestres, és capaç d'autoavaluar-se?

Creus que l'afecta no comptar amb una xarxa de mestres?  
Quina relació hi ha entre l'escola i la família?  
Com fa la tutoria amb la mare de la Nathalie? Com la faries?  
És un mestre a qui li toca fer de tot, se'n surt?  
Com podem educar millor?

## Deu interpretacions d'escenes

**T'oferim una selecció de deu interpretacions d'escenes que es van comentar durant el debat a través de la participació del públic, de Maria Jesús Comellas i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.**

**1. Fent referència a l'escena en què Julien arriba amb deures i tota la família l'ajuda a fer una multiplicació.** “Li fan preguntes al nen perquè ells mateixos no saben com resoldre-ho. L'escola considera que els seus aprenentatges són més importants que la vida quotidiana. D'entrada se suposa que la família està tan equipada com l'escola, o més: que tenen Internet, impressora de color. Tampoc valorem quina és l'expertesa de la família, perquè en aquest cas els pares es dedicaven a l'agricultura i haurien pogut aprofitar aquell temps per ensenyar-li la saviesa del camp.”

**2. Fent referència a l'escena en què un nen sap contar fins a sis i el set no l'interioritza.** “Hauríem de veure i esperar quan és el moment propici per a cada alumne. Podem intentar transmetre un aprenentatge i que els nens encara no estiguin a punt per rebre'l. Els nens marquen el seu ritme d'aprenentatge i els mestres ens hi hem d'adaptar.”

**3. Fent referència a l'escena en què després que dos alumnes es barallessin, i parlen dels motius pels quals ho han fet, el mestre els recorda: esteu en una classe amb nens més petits. L'exemple que els esteu donant no és bo.** “L'escola rural té el valor afegit d'agrupar nens de diverses edats, la qual cosa també qüestiona per què hem de tenir les escoles tan fragmentades: els de 6-7, els de 7-8. Quan la cooperació entre els petits i grans és molt estimuladora. Perquè a un nen petit que sigui molt intel·ligent davant d'un de més gran se li obrirà el panorama. I el gran ajudarà el petit i se sentirà realitzat.”

**4. Fent referència a l'escena en què en Jojo pregunta: “ara és el matí o la tarda?” I el professor López li demana: “abans de la tarda què fem?”** “El professor López per estimular la curiositat i l'autonomia dels alumnes escolta, pregunta i repregunta. I així els fa protagonistes del seu aprenentatge. Quan estan

a la biblioteca i va reptant en Jojo perquè conti més i més, torna a utilitzar la mateixa estratègia educativa. D'alguna manera li diu: saps fins aquí, però pensa que encara n'hi ha més. L'acompanya una estona fins que en Jojo diu prou. Al professor López no el veiem en activitats de formació però aplica el treball per projectes, l'aprenentatge significatiu, l'autoavaluació, el treball cooperatiu, l'orientació psicopedagògica, l'atenció individualitzada i l'atenció a la diversitat.”

**5. Fent referència a l'escena en què l'Olivier explica plorant que han d'operar el seu pare per treure-li la laringe.** “Si el professor López no s'hagués interessat apropant-s'hi amb preguntes, ell segurament no li hauria confessat. És un bon mestre perquè acompanya i en el moment precís li explica que la malaltia forma part de la vida. No és només una companyia física sinó que més aviat és la seguretat de transmetre que hi és i que hi poden comptar. Com a mestres potser no tenim prou espais de tutoria però podem aprofitar les estones que compartim a l'aula, al pati. A vegades només cal dir-los: bon dia, com estàs? Com ha anat el cap de setmana?”

**6. Fent referència al protagonisme que rep en Jojo.** “Serveix per il·lustrar com hi ha nens que ens roben la mirada. Si mesuréssim quanta estona apareix el Jojo i la Marie potser sumariem la meitat del documental. Hi ha dies que quan acabem la classe, a la tarda a casa, no sabem si ha vingut o no un alumne, perquè passa més desapercebut. Com a mestres ens hem de dir: aquesta setmana em dedicaré a observar el Joan, perquè és un nen que no em crida l'atenció.”

**7. Fent referència a l'estona en què el Jojo no té pati.** “No li parla de càstig sinó de conseqüència: com que has dit que acabaries la feina i no l'has acabada, ara no aniràs al pati. Això vol dir que, encara que s'hagi equivocat, ell va a favor del nen. Li explica el motiu i l'acompanya, perquè no el deixa sol, sinó que li fa costat i li dona conversa. Potser per al nen aquesta estona és més agradable que si hagués sortit a jugar.”

**8. Fent referència a la conversa que el professor López té amb la Nathalie.** “Sap conduir la conversa molt bé i acompanyar-la. Ho fa des de la gestió del silenci: és l'espai que deixa, com una forma de respecte. Davant de la no resposta, no mostra impaciència ni la força. Això és el que crea un lligam. No cal ser un mestre que eduqui des de l'èpica per fer-ho bé, n'hi ha prou en transmetre una actitud de fermesa, de pau, de confiança, de gust per l'aprenentatge.”

**9. Fent referència a l'escena en què cuinen a classe o quan els nens van a fer fotocopies sols.** “És una forma de desenvolupar-los l'autonomia. És molt positiu que les criatures, de per exemple 12 anys, facin la llista de la compra, vagin al supermercat, vegin quin preu tenen les cireres avui i quin tenien ahir, entenguin què hi ha a les capsas de sardines, comptin els diners i cuinin el dinar. Tot això és automàticament socials, coneixement del medi, matemàtiques, llengua. És molt satisfactori veure com la vida entra a l'escola i com l'aprenentatge de l'escola és útil per a la vida. Si hem de sistematitzar les equacions, ja ho farem, però aleshores ell ja serà més autònom.”

**10. Fent referència a l'escena en què el professor López té una tutoria amb la mare de la Nathalie.**

“Parla en positiu de la seva filla i li transmet confiança. Un mestre en una tutoria més que concloure, ha de matisar. Perquè davant l'autoritat els pares es poden posar a la defensiva o no acceptar que aquella sentència sigui certa. És importantíssim que el mestre digui cinc coses maques de l'alumne.”

## Deu reflexions interessants

**T'oferim una selecció de deu reflexions que van sorgir durant el debat a través de la participació del públic, de Maria Jesús Comellas i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.**

1. “La vida hauria d'entrar a l'escola i el que aprenem a l'escola ens hauria de servir per entendre la vida.”
2. “Un mestre en una reunió hauria de poder dir cinc coses maques de l'alumne.”
3. “Els deures són una forma de robar el temps familiar amb l'aprenentatge escolar.”
4. “Una societat punitiva no és educativa. No es tracta de castigar sinó que el nen sigui conseqüent del que fa i que vegi que estem a favor seu.”
5. “Els canvis són lents, les criatures tenen el seu procés i no hauríem d'estar pendents del miracle, sinó del camí.”
6. “A vegades entre els mestres hi ha falta de respecte envers la totalitat de l'aprenentatge.”
7. “Més enllà dels llibres i de les programacions, saber educar és mirar els ulls dels infants i entendre el seu món.”

8. “Ser creatiu és arriscat: tant pots encertar-ho com no, però és la manera d’evolucionar.”
9. “Per sort tots els alumnes, famílies i claustres són diferents. Per això és tan important valorar la diversitat en positiu.”
10. “Educar és un ofici humà, per això s’han de cuidar les relacions.”